

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การดำเนินงานของกลุ่มยูวเกษตรกรในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี
The Operations of School 4-H Clubs in Ubon Ratchathani Province

คุณิ ส่องเสริม (Darunee Songserm)* สุนันท์ สีสังข์ (Sunun Seesang)**

จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)***

บทคัดย่อ

พบว่า (1) คณะกรรมการและสมาชิกยูวเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 11.55 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้น ป. 4-ป. 6 ส่วนใหญ่สมัครเข้าเป็นสมาชิกโดยมีเจ้าหน้าที่และครูแนะนำ และเข้าร่วมทำกิจกรรมการเกษตรในโรงเรียนมากกว่ากิจกรรมด้านเลกกเกษตร และมีความต้องการความรู้ด้านการเกษตรและ ด้านเลกกเกษตรในระดับปานกลาง และมีความต้องการฝึกปฏิบัติระดับมาก ส่วนปัญหาที่มีอยู่ในระดับปานกลาง คือไม่มีสินเชื่อการเกษตร และไม่มีทักษะด้านการฝึกปฏิบัติ ผู้ปกครองยูวเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และเป็นเกษตรกร โดยทราบและสนับสนุนให้บุตรหลานเป็นสมาชิกยูวเกษตรกร มีความต้องการให้บุตรหลานได้รับความรู้ด้านการเกษตร ส่วนโรงเรียน และครูที่ปรึกษาสนับสนุนกิจกรรมยูวเกษตรกรเป็นประจำทุกปี มีความต้องการปัจจัยการผลิตและการฝึกปฏิบัติด้านการเกษตร ปัญหา คือการประสานงาน และไม่มีวัสดุอุปกรณ์ด้านการเกษตร (3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 44.55 ปีจบการศึกษาวิชาเอกคหกรรมศาสตร์ มีประสบการณ์ในการรับผิดชอบงานยูวเกษตรกร 16 ปี รับผิดชอบกิจกรรมด้านการเกษตร มีความต้องการปัจจัย และการประสานงานในระดับต่าง ๆ

คำสำคัญ กลุ่มยูวเกษตรกรในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The purposes of this research were to study (1) basic information of school 4-H clubs in schools, (2) school operational approaches of school 4-H clubs, (3) needs for operational development of school 4-H clubs, (4) problems and suggestions for development of Schools 4-H clubs.

The studied population composed of 112 committees and members of school 4-H clubs in schools of Ubon Ratchathani Province including people concerned, such as guardians, schools, teacher advisors and agricultural extension agents. For data collection, the research instrument was questionnaire. Data analysis by computer programs and statistics used were frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, and standard deviation.

Results from the study were as follows. (1) Most of the committees and members were male with the average age at 11.55 years, finished Prathom 4 or Prathom 6. Most of them joined agricultural activity on invitation by teachers and agricultural extension agents. They wished to learn about agricultural knowledge. Home agriculture was at medium level while needs at high level included agricultural practical training, whereas problems at medium level were unavailability of agricultural loan and no practical skills. (2) Most of their guardians were male being farmers who had learned and supported their children to be member of school 4-H clubs and wishing them to learn about agricultural fields. In addition, both schools and teacher advisors supported schools 4-H clubs every year. What they needed were production factors and agricultural practical trainings. Their problems were work coordination, unavailability of agricultural equipments. (3) Most of the agricultural extension agents were female with the average age at 44.55 years, completed home economics as their major and 16 years of experience in schools 4-H clubs, responsible for agricultural activities. Factors and work coordination with different echelons were also in needs.

Keywords: School 4-H Clubs, Ubon Ratchathani Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

กลุ่มยุวเกษตรกรเป็นหนึ่งในองค์กรเกษตร ที่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เนื่องจากการสร้างเกษตรกรที่ดีในอนาคตต้องสร้างและพัฒนาที่เด็กและเยาวชนที่มีกิจกรรมด้านการเกษตร ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ซึ่งงานของกลุ่มยุวเกษตรกร ได้แก่ การฝึกปฏิบัติการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และเลหกิจเกษตร ดำเนินการได้ 3 ลักษณะ คืองานรวม งานกลุ่มย่อย และงานส่วนบุคคล ซึ่งในปัจจุบัน การส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มยุวเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปได้ยากและไม่ต่อเนื่อง เพราะกลุ่มยุวเกษตรกรส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเป็นกลุ่มระยะสั้น ประมาณ 3-4 ปี เพราะสมาชิกมีอายุมากขึ้น ไม่มีเวลา มาร่วมกิจกรรม เนื่องจากศึกษาต่อ มีครอบครัวหรือไปรับจ้างทำงานที่อื่น ทำให้กลุ่มยุวเกษตรกรที่เจ้าหน้าที่เข้าไปพัฒนาไม่ต่อเนื่อง ในด้านกิจกรรมที่ดำเนินการในรูปกิจกรรมรายบุคคลหรือกิจกรรมรวม ซึ่งปัญหาดังกล่าว ทำให้เจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ที่รับผิดชอบเข้าไปส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มยุวเกษตรกรในพื้นที่ ต้องหาสมาชิกรุ่นใหม่ ๆ ตลอด ซึ่งต้องฝึกและพัฒนาให้สมาชิกที่มีกิจกรรมด้านการเกษตร เพื่อดำเนินกิจกรรมต่อ ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี ประสบปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาให้กลุ่มยุวเกษตรกรประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งใจ

การดำเนินกิจกรรมกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่ ได้รับงบประมาณจาก กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีจำนวนน้อยและไม่เพียงพอในการดำเนินกิจกรรม และขาดความต่อเนื่อง จากปัจจัยหลายอย่าง ดังที่กล่าว

ดังนั้น ในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี ดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องได้รับการวางแผนการแก้ไขปัญหาย่างเป็นกระบวนการและเป็นระบบต่อไป เพื่อให้การดำเนินงานกลุ่มยุวเกษตรกรบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างที่ตั้งใจ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนที่มีกลุ่มยุวเกษตรกร และปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานกลุ่มยุวเกษตรกร และแนวคิดต่อการพัฒนา กลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานีให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียนที่มีกลุ่มยุวเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนา กลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี
4. ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนา กลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. **ประชากรในการวิจัย** ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน ประกอบไปด้วย 1) นักเรียนที่เป็นผู้แทนกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 112 คน 2) ผู้ปกครองเด็กของผู้แทนกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 112 คน 3) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี 112 คน 4) ครูที่รับผิดชอบงานกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน จำนวน 112 คน 5) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานงานเยาวชนเกษตรกรในระดับอำเภอ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 23 คน รวมประชากรทั้งหมด จำนวน 471 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายปิด (Closed-ended question) เพื่อให้เลือกตอบ และคำถามปลายเปิด (open-ended questions) เพื่อให้ผู้ตอบตอบได้เต็มที่ โดยแบบสอบถาม มีทั้งหมด 5 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้แทนกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน มีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเยาวชนเกษตรกร ตอนที่ 2 การดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิกเยาวชนเกษตรกร ตอนที่ 3 ความต้องการของผู้แทนกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มของผู้แทนกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน

ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองเด็กเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน มีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ปกครองของเด็กเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน ตอนที่ 2 ความต้องการในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเยาวชนเกษตรกร ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน

ชุดที่ 3 แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนที่มีกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน โดยมีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลของโรงเรียนที่มีกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน ตอนที่ 2 ความต้องการของโรงเรียนในการสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน

ชุดที่ 4 แบบสอบถามสำหรับครูที่รับผิดชอบงานกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน โดยมีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลสำหรับครูที่รับผิดชอบงานกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน ตอนที่ 2 ความต้องการของโรงเรียนในการสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน

ชุดที่ 5 แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานส่งเสริมเยาวชนเกษตรกรในระดับอำเภอ มีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานส่งเสริมเยาวชนเกษตรกรในระดับอำเภอ ตอนที่ 2 ความต้องการในการสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเยาวชนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการดำเนินงานกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามชุดใหญ่ สำหรับ 112 โรงเรียน โดยแต่ละชุดใหญ่ ประกอบด้วย แบบสอบถาม 4 ชุดย่อย ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบงานกลุ่มเยาวชนในโรงเรียน เด็กนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งหมด 471 ตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานกลุ่มเยาวชนเกษตรกรแต่ละอำเภอ ในการส่งแบบสอบถามให้ทางโรงเรียน และรวบรวมส่งคืนมา โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2556 ถึงเดือน เมษายน 2556

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกร

1.1 สภาพทางสังคม พบว่า สมาชิกและกรรมการกลุ่มเยาวชนเกษตรกรร้อยละ 55.40 เป็นเพศชาย และร้อยละ 44.60 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 11.55 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3 คน บิดาและมารดา มีอาชีพเป็นเกษตรกร และส่วนใหญ่มีพื้นที่ทางการเกษตรเป็นของตนเอง

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกและกรรมการ ในอนาคตอยากประกอบอาชีพรับราชการ เหตุผลของการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.5 มีเจ้าหน้าที่และครูแนะนำ รองลงมาคือต้องการความรู้เพื่อประกอบอาชีพ การเข้าร่วมทำกิจกรรมส่วนรวมของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ร้อยละ 84.8 เข้าร่วมทำกิจกรรมเป็นประจำ ชนิดกิจกรรมที่เข้าร่วมทำของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ร้อยละ 98.2 เข้าร่วมกิจกรรมทางการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 47.3 เข้าร่วมกิจกรรมด้านเลกกิจเกษตร

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน ผลตอบแทนจากการทำกิจกรรมส่วนรวม ส่วนใหญ่ร้อยละ 96.4 ได้รับความรู้ด้านการเกษตร รองลงมา ได้รับความรู้ด้านเลกกิจเกษตร ร้อยละ 54.5 มีกิจกรรมส่วนตัว และได้ความรู้เป็นผลตอบแทนจากการทำกิจกรรมส่วนตัว

1.4 การดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในโรงเรียน

1.4.1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ส่วนใหญ่ ที่ทำประจำ คือเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเกษตรและการทำกิจกรรมโดยมีเจ้าหน้าที่เข้าร่วมทำกิจกรรม เท่ากัน คือ ร้อยละ 99.1 รองลงมา ร้อยละ 98.2 คือการมีส่วนร่วมในการวางแผนทำกิจกรรม

1.4.2 ความต้องการของกรรมการและสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกร

- ด้านการเกษตร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.6 มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 78.6 คือต้องการความรู้ในการทำนา รองลงมา ร้อยละ 75.9 คือต้องการความรู้เรื่องปลูกไม้ผล ในระดับปานกลาง

- ด้านเลกกิจเกษตร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.2 ต้องการในระดับปานกลาง คือการเย็บปัก ถักร้อย รองลงมา ร้อยละ 61.6 คือ ต้องการความรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรม งานศิลปประดิษฐ์ ร้อยละ 17.0 มีความต้องการในระดับน้อยสุด คือต้องการความรู้เรื่องการแปรรูปอาหารต่ำสุด

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

- ด้านฝึกปฏิบัติ ส่วนใหญ่ร้อยละ 74.1 ต้องการฝึกปฏิบัติงานด้านเคหกิจเกษตรระดับความต้องการมาก รองลงมาร้อยละ 71.4 ต้องการฝึกปฏิบัติงานด้านการเกษตรในระดับมาก

1.5 ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน

1.5.1 ด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตร ผลการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 88.4 เลือกในระดับปานกลาง คือ ไม่มีสนใจเรื่องการเกษตร รองลงมาร้อยละ 87.5 ไม่มีทักษะด้านการฝึกปฏิบัติ เลือกในระดับปานกลาง

1.5.2 การดำเนินกิจกรรม ผลการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 83.0 เท่านั้น เลือกในระดับน้อย คือ ปัญหาการไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในการทำงานเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบต่อกัน

1.5.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน

1) สมาชิกและคณะกรรมการยุวเกษตรกร ต้องการความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2) ควรมีความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม และการประสานงานกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

3) ต้องการฝึกปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นประจำ

2. ผู้ปกครองยุวเกษตรกร

2.1 สภาพทางสังคม พบว่าผู้ปกครองยุวเกษตรกร เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย มีอายุเฉลี่ย 41.25 ปี อายุต่ำสุด 23 ปี สูงสุดคือ 56 ปี ส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรส อาชีพผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกร ระดับการศึกษาสูงสุด จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.87 คน ผู้ปกครองทั้งหมด สนับสนุนให้บุตรหลานเป็นสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร และได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร และ บุตรหลานของตนเองส่วนใหญ่ได้รับความรู้ด้านการเกษตร รองลงมาคือ ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

2.2 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของผู้ปกครองคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน จำนวนพื้นที่ทางการเกษตร ของผู้ปกครองยุวเกษตรกร เฉลี่ย 10.55 ไร่ มีพื้นที่ทำไร่ เฉลี่ย 0.40 ไร่ พื้นที่ทำสวน เฉลี่ย 1.56 ไร่ รวมพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 12.57 ไร่

2.3 ข้อมูลความต้องการในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มยุวเกษตรกร

2.3.1 ด้านการเกษตร ผู้ปกครองยุวเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มยุวเกษตรกรในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 75 คือ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ และ ร้อยละ 71.4 คือ ความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้ผล

2.3.2 ด้านเคหกิจเกษตร ผู้ปกครองยุวเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความต้องการการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มยุวเกษตรกรในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 91.1 คือ ความรู้เกี่ยวกับการถนอมอาหาร และรองลงมา ร้อยละ 81.5 คือ ต้องการความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาหาร

2.4 ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกร

2.4.1 ปัญหาด้านการเกษตร ของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 80.4 คือ ไม่มีความรู้ด้านเคหกิจเกษตร รองลงมา ร้อยละ 65.2 คือ ไม่มีวัสดุ อุปกรณ์ด้านการเกษตร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

2.4.2 ปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่มผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 69.6 คือปัญหาขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนทำกิจกรรม รองลงมาร้อยละ 67.9 คือ ขาดการประสานความร่วมมือในระดับต่าง ๆ

2.5 ข้อเสนอแนะ

2.5.1 ต้องการความต่อเนื่อง ในการดำเนินกิจกรรมให้ยูวเกษตรกร

2.5.2 ต้องการให้มีการถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม ให้ยูวเกษตรกรอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ

2.5.3 ต้องการให้มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เด็กยูวเกษตรกรอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

3.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียน

3.1.1 ข้อมูลโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนที่มีกลุ่มยูวเกษตรกร ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.2 สังกัด โรงเรียนประถม สพฐ.

3.1.2 จำนวนกลุ่มยูวเกษตรกรในโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 86.6 มีกลุ่มยูวเกษตรกร 2 กลุ่มหรือน้อยกว่า

3.1.3 การสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มยูวเกษตรกรในโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 63.4 โรงเรียนมีการสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มยูวเกษตรกรทุกปี และร้อยละ 36.6 โรงเรียนมีการสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มยูวเกษตรกรเป็นบางปี

3.1.4 รูปแบบการสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มยูวเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนได้รับการสนับสนุนในการอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร ทั้งหมด จากตัวอย่าง 112 โรงเรียน รองลงมาร้อยละ 86.6 ได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต

3.2 ความต้องการในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มยูวเกษตรกร มีความต้องการในระดับมากที่สุด ร้อยละ 71.4 คือ ต้องการปัจจัย และรองลงมา ร้อยละ 65.2 ต้องการฝึกปฏิบัติด้านเลกเกษตร

3.3 ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มยูวเกษตรกรในโรงเรียน

3.3.1 ปัญหาด้านการเกษตร ระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 65 คือ ปัญหาไม่มีความรู้ด้านเลกเกษตร รองลงมา ร้อยละ 57.1 คือ ไม่มีความรู้ด้านการเกษตร

3.3.2 ปัญหาการประสานความร่วมมือ ระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.3 คือ ขาดการประสานงาน รองลงมา ร้อยละ 37.3 คือ ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง

3.4 ข้อเสนอแนะ

3.4.1 ทางโรงเรียนต้องการความต่อเนื่องและสม่ำเสมอในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนา งานกลุ่มยูวเกษตรกรให้เจริญก้าวหน้า เพื่อเป็นตัวอย่างในระดับต่าง ๆ

3.4.2 ทางโรงเรียนต้องการงบประมาณเพิ่มเติมในการดำเนินงานกลุ่มยูวเกษตรกร และความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมในทุกระดับ

3.4.3 ทางโรงเรียนต้องการการเยี่ยม/นิเทศ และช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมเป็นประจำ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

4. ครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน

4.1 ข้อมูลทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมของครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชนในโรงเรียน ครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน ร้อยละ 57.1 เป็นเพศชาย ร้อยละ 42.9 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 43.37 ปี และมีประสบการณ์ในการรับผิดชอบงานกลุ่มเยาวชน 5 ปี หรือน้อย

4.1.2 ระดับการศึกษา ครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน ร้อยละ 94.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และ วิชาเอกที่จบ ร้อยละ 28 จบสาขาสังคมศึกษา ร้อยละ 22 จบสาขาเกษตร

4.1.3 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมของครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชนในโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมกลุ่มเยาวชน ครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน ร้อยละ 98.2 มีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม รองลงมา ร้อยละ 92.9 มีส่วนร่วมในการอบรมให้ความรู้ ส่วนประเภทของกิจกรรมกลุ่มเยาวชนในโรงเรียนที่รับผิดชอบ พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.2 เป็นโรงเรียนที่มีกิจกรรมด้านเลกกีเกษตร รองลงมา ร้อยละ 89.3 เป็นโรงเรียนที่มีกิจกรรมด้านการเกษตร

4.2 ความต้องการของครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชนในโรงเรียน มีความต้องการระดับมากที่สุด ร้อยละ 75 มีความต้องการฝึกปฏิบัติด้านการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 60.7 มีความต้องการความรู้ด้านการเกษตร

4.3 ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนในโรงเรียนของครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน

4.3.1 ปัญหาด้านการเกษตร ระดับของปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 75 คือไม่มีอุปกรณ์การเกษตร รองลงมา ร้อยละ 74.1 ไม่มีปัจจัยการผลิต

4.3.2 ปัญหาการประสานความร่วมมือ ส่วนใหญ่ระดับของปัญหาอยู่ในระดับน้อย

4.4 ข้อเสนอแนะ

4.4.1 ทางโรงเรียนต้องการความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม สม่่าเสมอ เพื่อพัฒนากลุ่มเยาวชน

4.4.2 ทางโรงเรียนต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหว เรื่องเยาวชน อย่างสม่ำเสมอและเป็นประจำ

5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานกลุ่มเยาวชน

5.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 95.7 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 46-55 ปี และ ร้อยละ 82.6 มีสถานภาพสมรส และ ร้อยละ 60.9 ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ และมีประสบการณ์ในการดำเนินงานกลุ่มเยาวชน เฉลี่ย 16 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 87 และ ร้อยละ 60.9 จบเอกคหกรรมศาสตร์และรองลงมา ร้อยละ 26.1 จบเอกเกษตร

5.2 กิจกรรมกลุ่มเยาวชนที่รับผิดชอบ จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ร้อยละ 87 รับผิดชอบกิจกรรมด้านการเกษตร มีกลุ่มเยาวชนที่รับผิดชอบ เฉลี่ย 5 กลุ่ม และ ร้อยละ 95.7 มีส่วนร่วมในการวางแผนทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม

5.3 ความต้องการในการสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเยาวชนในโรงเรียน ส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมาก เรื่องปัจจัยการผลิต รองลงมาคือต้องการการร่วมมือประสานงานในการทำกิจกรรม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

5.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนตรกรใน ส่วนใหญ่มีปัญหาในระดับมาก เรื่องไม่มีปัจจัยการผลิต รองลงมาคือไม่มีวัสดุอุปกรณ์ด้านเคหกิจเกษตร ส่วนปัญหาการประสานความร่วมมือ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คือขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และปัญหาระดับมาก คือเรื่องความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

5.5 ข้อเสนอแนะ

- 5.5.1 เจ้าหน้าที่ทุกระดับต้องให้ความสำคัญในการดำเนินงานร่วมกัน
- 5.5.2 ควรจัดให้มีชั่วโมงในการเรียนรู้ เสริมเป็นกิจกรรมในโรงเรียน
- 5.5.3 ควรมีการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จากทุกหน่วยงานตั้งแต่ระดับในพื้นที่ และระดับสูงขึ้นไป
- 5.5.4 ควรมีการประสานความร่วมมือในทุกระดับ ตั้งแต่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในระดับตำบลและระดับอำเภอในการวางแผนกิจกรรมร่วมกันและหน่วยงานอื่น
- 5.5.5 ควรมีการประชุม สัมมนาที่ปรึกษาเยาวชนตรกรในระดับจังหวัด
- 5.5.6 ควรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่กลุ่มเยาวชนตรกรอย่างต่อเนื่อง ในรุ่นต่อ ๆ ไป
- 5.5.7 การจัดตั้งกลุ่มควรเกิดจากความต้องการและความสนใจจริง ๆ ของเด็ก
- 5.5.8 ต้องการให้มีการจัดเวทีเรียนรู้ สำหรับกลุ่มเยาวชนตรกร ในระดับอำเภอ

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่า คณะกรรมการและสมาชิกเยาวชนตรกรในโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 11.55 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 บิดาและมารดา มีอาชีพเป็นเกษตรกร ในอนาคตอยากประกอบอาชีพรับราชการ เหตุผลส่วนใหญ่ของการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชนตรกร เพราะเจ้าหน้าที่และครูแนะนำ มากกว่าต้องการความรู้เพื่อประกอบอาชีพ แสดงให้เห็นว่าความต้องการในการศึกษาของคณะกรรมการและสมาชิกเยาวชนตรกรมีผลต่อการประกอบอาชีพในอนาคต และผลตอบแทนส่วนใหญ่ร้อยละ 96.4 ของการเข้าร่วมทำกิจกรรม คือได้รับความรู้ด้านการเกษตร ซึ่งไม่ใช่เงิน ซึ่งเด็กที่มีบิดามารดาเป็นเกษตรกรส่วนใหญ่ จะซึมซับความรู้ด้านการเกษตรอยู่ในตัวอยู่แล้ว ทำให้คณะกรรมการและสมาชิกเยาวชนตรกรเลือกที่จะประกอบอาชีพรับราชการ ซึ่งมีเงินเดือนประจำมากกว่าประกอบอาชีพเกษตรกร

สำหรับความต้องการในการดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการและสมาชิกเยาวชนตรกร มีความต้องการความรู้ระดับปานกลาง ด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตร แต่มีความต้องการระดับมากด้านการฝึกปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตรมากกว่าด้านการเกษตร แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการและสมาชิกเยาวชนตรกรมีความสนใจกิจกรรมการฝึกปฏิบัติด้านต่าง ๆ มากกว่ากิจกรรมถ่ายทอดความรู้

ผู้ปกครองเยาวชนตรกร ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร ระดับการศึกษา จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. สนับสนุนบุตรหลานเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชนตรกรในโรงเรียนและต้องการให้บุตรหลาน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ได้รับความรู้ด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตร ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองเห็นว่ากิจกรรมยุวเกษตรกรในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาในโรงเรียนนอกเหนือจากเรื่องวิชาการที่ได้รับจากโรงเรียน

โรงเรียนที่มีกลุ่มยุวเกษตรกร ส่วนใหญ่สังกัด โรงเรียนประถม สพฐ.มีการสนับสนุนกิจกรรมยุวเกษตรกรทุกปี ได้รับการสนับสนุนกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตร รองลงมาคือได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต ส่วนความต้องการของโรงเรียนคือต้องการได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัยมากกว่าการฝึกปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการส่งเสริมที่ทางโรงเรียนได้รับอาจจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน

สำหรับข้อมูลครูที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีประสบการณ์ในการรับผิดชอบงานกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน 5 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่จบสาขาสังคมศึกษา มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มยุวเกษตรกรด้านการวางแผนทำกิจกรรม รองลงมาคือการอบรมให้ความรู้ กิจกรรมที่รับผิดชอบเป็นกิจกรรมด้านเคหกิจเกษตร รองลงมาคือกิจกรรมด้านการเกษตร สำหรับความต้องการของครูที่ปรึกษา ส่วนใหญ่มีความต้องการฝึกปฏิบัติด้านการเกษตรมากกว่าความรู้ด้านการเกษตร แสดงให้เห็นว่า เพศ และสาขาที่จบของครูที่ปรึกษาและกิจกรรมที่รับผิดชอบ มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 46-55 ปี มีประสบการณ์ในการทำงานกลุ่มยุวเกษตรกร เฉลี่ย 16 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เอกเกษตรศาสตร์ รับผิดชอบกิจกรรมด้านการเกษตร มีกลุ่มยุวเกษตรกรที่รับผิดชอบ เฉลี่ย 5 กลุ่ม และมีส่วนร่วมในการวางแผนทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม แสดงให้เห็นว่า เพศ และสาขาที่จบของเจ้าหน้าที่ มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนเหมือนกับครูที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน

สำหรับความต้องการของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน มีความต้องการระดับมาก เรื่องปัจจัยการผลิต เหมือนกับทางโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และควรมีสมาชิกยุวเกษตรกรร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอความต้องการในการทำกิจกรรม เพื่อให้กิจกรรมที่ทำตรงตามความต้องการที่แท้จริงของยุวเกษตรกร และกิจกรรมที่ดำเนินการ ควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้

1.2 ด้านการประสานความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกระดับต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และติดตามประเมินผลให้คำแนะนำ เป็นประจำ

1.3 ควรมีการจัดประชุม หรือจัดเวทีแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ ความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมยุวเกษตรกรในโรงเรียน กับผู้เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

1.4 นโยบายจากภาครัฐ ควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมขุวเกษตรกรในโรงเรียน
อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มขุวเกษตรกรในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ มี
ความเข้มแข็ง เพื่อเป็นตัวอย่าง แก่กลุ่มขุวเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มขุวเกษตรกร ประเภทอื่นด้วย คือ กลุ่มขุวเกษตรกรนอก
โรงเรียน และกลุ่มขุวเกษตรกรผสม ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานกลุ่มขุวเกษตรกรประเภทอื่น ๆ ประสบ
ความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2554) คู่มือการดำเนินงานกลุ่มขุวเกษตรกร (สำหรับเจ้าหน้าที่) กรุงเทพมหานคร

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

_____. (2552) การดำเนินงานกลุ่มขุวเกษตรกร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย จำกัด

_____. (2550) คู่มือปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมการเกษตร ประจำปี 2551 สร้างเกษตรกรคลื่นลูกใหม่และ
พัฒนาขุวเกษตรกร กรุงเทพมหานคร (อค์สำเนา)

_____. (2542) แนวทางและขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาขุวเกษตรกร ปี 2542 กรุงเทพมหานคร

_____. (2550) คู่มือแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมกลุ่มขุวเกษตรกรในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร
(อค์สำเนา)

_____. ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง สาระสังเขป ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 26 มกราคม 2555 จาก
<http://ecoplant.doae.go.th/center/index.php>

_____. ระบบสารสนเทศข้อมูลสถาบันเกษตรกร ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 26 มกราคม 2555 จาก
<http://farmgroup.doae.go.th/app/>

กลุ่มขุวเกษตรกร สาระสังเขป ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 26 สิงหาคม 2555 จาก

<http://santisuk.nan.doae.go.th/general/santisuk4.htm>

นครินทร์ บุญก่อแก้ว (2536) ความต้องการของสมาชิกขุวเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นิธิดี เหลืองธนะ โภค (2546) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มขุวเกษตรกรในโรงเรียนในจังหวัด
เชียงใหม่ วิทยาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2552) “แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร” ในประมวล

สาระชูดวิชา การวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หน่วยที่ 9 หน้า 281 นนทบุรี

สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2525) ความต้องการ สารสังเขป ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 26

สิงหาคม 2555 จาก <http://guru.google.co.th/guru/thread>

วรากรณ์ ตระกูลศุภยดี ธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์ สารสังเขป ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 26 สิงหาคม 2555

จาก <http://www.kmutt.ac.th/organization/ssc334/asset1.html>

สราวุฒิ ช่างถม (2543) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี สรุปรายงานประจำปี 2554 ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 26 สิงหาคม 2555

สารสังเขป ค้นคืนวันที่ 26 มกราคม 2555 จาก <http://www.ubonratchathani.doae.go.th/>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 26

สิงหาคม 2555 สารสังเขป ค้นคืนวันที่ 26 มกราคม 2555 จาก <http://www.obec.go.th/>

สำนักงานสถิติจังหวัดอุบลราชธานี ข้อมูลการศึกษา ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 26 สิงหาคม 2555 สารสังเขป ค้น

คืนวันที่ 26 มกราคม 2555 จาก <http://ubon.nso.go.th/ubon/abouthttp>

